

Verenigde vergadering van de Staten-Generaal in de Ridderzaal

Dinsdag 19 september 1995

Aanvang 13.00 uur

Voorzitter: Tjeenk Willink

De **voorzitter**: De Verenigde vergadering der Staten-Generaal, als bedoeld in artikel 65 van de Grondwet, is geopend.

Er zijn berichten van verhinderd ingekomen van de volgende leden:

Oedayraj Singh Varma, Sipkes, Pitstra en H. Vos;

Stevens, wegens het bijwonen van een vergadering van de VN;

Verbeek, wegens het bijwonen van een vergadering van de Raad van Europa;

Aiking-van Wageningen en Dijkman, wegens ziekte.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: Het is vandaag precies 180 jaar geleden, dat op 19 september 1815, de leden van de Eerste en Tweede Kamer in Brussel door Koning Willem I werden beëdigd, waarna op 21 september de eerste Verenigde vergadering der Staten-Generaal in het stadhuis te Brussel werd gehouden. Het was de bevestiging van de toen bedoelde "Union intime et complète" van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden. Ik meld dit voor de historici.

Ik benoem tot leden van de Commissie welke Hare Majesteit de Koningin en de overige leden van het Koninklijk Huis in- en uitgeleide zal doen:

de heer Deetman (voorzitter der commissie), mevrouw Kamp, de heer

Lilipaly, de heer Postma, de heer Wiegel, de heer Wallage, mevrouw Doelman-Pel, de heer Schuurman en de heer Terpstra.

De binnenkomst van Hare Majesteit de Koningin zal worden aangekondigd door de plaatsvervangend griffier van de Tweede Kamer, de heer Hommes. Hij begeleidt de Commissie van in- en uitgeleide. Na deze aankondiging zal het koperensemble, bestaande uit zes leden van het Residentie-orkest een korte fanfare, getiteld "Il discorso della Corona" (De Troonrede) spelen. Deze fanfare, gecomponeerd door Jurriaan Andriessen, is vorig jaar voor het eerst op Prinsjesdag in de Ridderzaal gespeeld.

Gedurende het verblijf van Hare Majesteit de Koningin in de Koninginnenkamer speelt het koperensemble een variatie op deze fanfare "Il discorso della Corona", getiteld (om het internationale karakter aan te geven): "After the Queen's speech", na de Troonrede in het Nederlands. Deze variatie is gecomponeerd door Joep Franssens. Hij studeerde aan het Haags Conservatorium, kreeg bij zijn afstuderen in 1988 de Prijs voor Compositie en schreef stukken voor de meest uiteenlopende bezettingen.

Wij wachten nu de komst van Hare Majesteit de Koningin af.

Ik verzoek de leden van de Commissie van in- en uitgeleide, hun taak aan te vangen.

De **plaatsvervangend griffier van de Tweede Kamer**: De Koningin!

(muziek)

Hare Majesteit de Koningin, Z.K.H. Prins Claus, Z.K.H. de Prins van Oranje, Z.K.H. Prins Johan Friso, Z.K.H. Prins Constantijn, H.K.H. Prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven worden door de leden van de Commissie van in- en uitgeleide naar het troonpodium c.q. naar hun zitplaatsen begeleid. De leden van het Koninklijk Huis nemen plaats op de voor hen bestemde zetels.

Hare Majesteit de Koningin houdt hierna de volgende rede:

Leden van de Staten-Generaal,

Veel landen in de wereld bevinden zich in een fase van dynamische vernieuwing en economische expansie. Nederland wordt uitgedaagd daarbij niet achter te blijven. Om de bevolking voldoende perspectief te kunnen bieden op welzijn, werk en welvaart zijn versterking van onze concurrentiekracht, vergroting van de arbeidsdeelname en voortgaande sanering van de overheidsfinanciën noodzakelijk.

Actieve participatie is speerpunt van beleid. De regering wil burgers in staat stellen zich te ontplooiën en hen aanmoedigen een actieve bijdrage te leveren aan het maatschappelijk, cultureel en economisch leven. De capaciteiten van alle mensen behoren in onze samenleving tot hun recht te komen.

De vernieuwing van het sociaal stelsel gericht op het beter inschakelen van mensen in het arbeidsproces begint vruchten af te werpen. Mede als gevolg van de hogere economische groei en het beleid van overheid en sociale partners zullen er

Hare Majesteit de Koningin tijdens het uitspreken van de Troonrede

in 1996 ongeveer 100.000 banen bijkomen.

Voor het eerst in tientallen jaren daalt het aantal mensen beneden de 65 jaar dat afhankelijk is van een uitkering. Hierdoor ontstaat financiële ruimte voor de noodzakelijke lastenverlichting, vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Zo wordt het voor werkgevers aantrekkelijker mensen met weinig opleiding of werkervaring in dienst te nemen. Dankzij de forse toename van de werkgelegenheid is de koppeling van de uitkeringen en de AOW-pensioenen aan de contractlonen volgend jaar weer verantwoord. Een beheerste ontwikkeling van de inkomens blijft nodig om in de toekomst voldoende werkgelegenheid te scheppen en het draagvlak voor een solide en rechtvaardig sociaal stelsel te versterken.

Een bijzondere inspanning is vereist om langdurig werklozen nieuwe kansen te bieden. Aan initiatieven van gemeenten en instellingen zal ruim baan worden gegeven. De regering doet een beroep op sociale partners om zo veel mogelijk werkzoekenden in te schakelen.

De sanering van de overheidsfinanciën wordt gestaag voortgezet.

Zowel in 1995 als in 1996 zal het financieringstekort dalen. Ook de druk van belastingen en premies zal in beide jaren verder afnemen. Het beheerste uitgavenbeleid maakt het mogelijk om de in het regeerakkoord overeengekomen beleidsintensiveringen te realiseren en bovendien voor volgend jaar extra middelen vrij te maken voor veiligheid, sociale integratie, milieu en infrastructuur.

Door het open karakter van onze economie maakt Nederland een goed gebruik van de gunstige internationale conjunctuur. Daartegenover staat dat ons land ook kwetsbaar is voor invloeden van buitenaf. Nieuwe impulsen zijn daarom nodig om de dynamiek en het aanpassingsvermogen van onze economie te vergroten. Nederland zal zo beter kunnen voldoen aan de eisen die de internationale integratie en globalisering stellen. Een hierop gericht omvangrijk pakket maatregelen geeft extra aandacht aan het midden- en kleinbedrijf, aan startende onderne-

mers en aan de agrarische bedrijfstak, die al zozeer voor zware inspanningen staat. Om de structuur van de tuinbouw te versterken zal de regering medewerking verlenen aan het opstellen van een plan van actie.

Meer marktwerking en minder regulering zijn onontbeerlijk. Een eerste reeks voorstellen, waaronder het wetsontwerp voor de openingstijden van winkels, is onlangs aan u voorgelegd.

Voor de versterking van onze economie is een moderne infrastructuur vereist. Eerder dit jaar zijn belangrijke beslissingen genomen die nu tot uitvoering worden gebracht. De voorbereidingen voor de aansluiting van ons land op het Europese net van hogesnelheidslijnen zijn in volle gang. Met voorrang is de versterking van de rivierdijken ter hand genomen.

Nieuwe technologieën en vooral de informatietechnologie zijn van grote betekenis. Nederland moet ook hier de ambitie hebben aansluiting te houden bij de meest geavanceerde landen. De totstandkoming van de elektronische snelweg wordt bevorderd. Daartoe zal de regering particuliere en publieke investeringen stimuleren.

Bij een gezond economisch draagvlak past een verantwoord evenwicht tussen economie en milieu. De belasting van het milieu als gevolg van de economische groei moet zoveel mogelijk worden beperkt. Voor het eerst wordt u een Milieubalans aangeboden. Daaruit blijkt dat we erin geslaagd zijn om de uitstoot van de meeste schadelijke stoffen in de laatste tien jaar minder te doen toenemen dan op grond van de groei van de economie moest worden verwacht. Dat is positief.

Zorgelijk is de omvang van de mondiale CO₂-emissie. Ook in Nederland is deze groter dan eerder in de streefcijfers werd beoogd. Dit vraagt in de eerste plaats om een internationale aanpak, waaraan Nederland, ook financieel, actief zal meewerken. Daarnaast kunnen nationale maatregelen niet worden gemist. De op 1 januari aanstaande in te voeren energieheffing dient in dit licht te worden beoordeeld.

Binnenkort zal de regering voorstellen doen om het mestoverschot te verminderen. Daarbij staat haar voor ogen de belangen van het boerenbedrijf en van een goed milieu zo verantwoord mogelijk met elkaar in harmonie te brengen.

Ook andere terreinen vragen om goed doordachte en tijdig te nemen maatregelen. Zoals in het regeerakkoord staat aangegeven, zal in de komende periode worden verkend aan welke eisen een houdbaar en betaalbaar sociaal stelsel op lange termijn dient te voldoen. Ook de financiering van de AOW als veilige oudedagsvoorziening voor iedereen zal daarbij aan de orde komen.

Een samenleving die participatie centraal stelt, vraagt om een betere verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid en om meer economische zelfstandigheid van vrouwen.

Jongeren geven vorm aan de toekomst. De wijze waarop zij opgroeien en zich kunnen ontplooien, is bepalend voor de samenleving van morgen. Goede onderwijsmogelijkheden waarin zij hun talenten kunnen ontwikkelen, zijn daarom essentieel. Basisscholen zullen ruimere mogelijkheden krijgen om kinderen die speciale zorg nodig hebben, binnen de eigen school op te vangen. Extra investeringen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn nodig om meer jongeren voor te bereiden op het arbeidsproces.

Aan werkgevers die leerovereenkomsten afsluiten, wordt een fiscaal voordeel toegekend. Het leerlingweten is immers voor veel jongeren een goede combinatie van scholing en werkervaring. In het hoger onderwijs worden ingrijpende maatregelen voorgesteld, zowel met betrekking tot de inhoud van het onderwijs als tot de bestuursstructuur. Toegankelijkheid tot universiteit en hoger beroepsonderwijs, maatwerk en kwaliteit staan centraal.

De zorgsector levert kwalitatief goede prestaties. Met de inzet van allen kan dat in de toekomst zo blijven, ook als door de vergrijzing van de bevolking meer van deze sector wordt gevraagd. Noodzakelijke zorg moet voor iedereen bereikbaar en betaalbaar blijven. Voor de toekomstige financiering zal daarom

een solide basis worden gelegd. De regering stelt een aantal kostenbesparende maatregelen voor, waaronder een Prijzenwet geneesmiddelen. Aldus ontstaat er ook ruimte voor nieuw beleid. De regering bereidt besluiten voor om het beroep op de medische zorg op verantwoorde wijze te beperken. Op 1 januari aanstaande zal een aantal verstrekkingen, waaronder geneesmiddelen, worden overgebracht van de AWBZ naar het ziekenfonds en de particuliere ziektekostenverzekering. De regering zal voorstellen de bejaardenoorden met ingang van 1997 naar de AWBZ over te brengen onder gelijktijdige afschaffing van de vermogenstoets.

De kwaliteit van de zorgverlening voor gehandicapten, chronisch zieken en ouderen zal verder moeten verbeteren. Het persoonsgebonden budget zal hen beter in staat stellen zich naar eigen inzicht van de nodige zorg te voorzien. Veel ouderen willen actief deel blijven uitmaken van de samenleving. Zij moeten zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. De regering steunt hen in deze wens tot zelfstandigheid.

Onze samenleving wordt gevormd door mensen afkomstig uit verschillende culturen. Nieuw is dat niet. Door de eeuwen heen hebben velen in Nederland een thuis kunnen vinden. Het multiculturele karakter van onze samenleving is in menig opzicht verrijkend. Veel leden van etnische minderheden hebben thans echter te weinig uitzicht op werk en op volwaardige deelname aan onze maatschappij. Overigens bevinden ook veel autochtone Nederlanders zich in een vergelijkbaar zwakke sociaal-economische positie. De regering doet een beroep op burgers, bedrijven, andere overheden en maatschappelijke organisaties om gezamenlijk de sociale uitsluiting en stille armoede in onze samenleving eensgezind en met kracht aan te pakken. De noodzakelijke cohesie staat immers op het spel indien grote aantallen mensen zich buitengesloten voelen.

De regering wil in dit verband meer aandacht schenken aan de problematiek in de grote steden. De steden zijn niet alleen een bakermat van nieuwe economische impulsen en technologische ontwikkelingen, maar kennen ook een opeenhoping

van sociale en maatschappelijke problemen.

Via decentralisatie en deregulering worden de gemeenten in staat gesteld slagvaardiger te opereren. Op deze wijze kunnen zij beter inspelen op specifieke omstandigheden en mogelijkheden.

De vorming van stadsprovincies heeft na de uitslag van de referenda in Amsterdam en Rotterdam vertraging opgelopen. Naar het oordeel van de regering blijft een versterking van de positie van gemeenten en provincies noodzakelijk, in het bijzonder in de stedelijke gebieden.

De burger moet zich veilig kunnen voelen. Veiligheid is een voorwaarde voor deelname aan het maatschappelijk leven. Preventie en bestrijding van criminaliteit maken een actieve samenwerking tussen de regering en de betrokken instanties dringend noodzakelijk. Voor rechtshandhaving en veiligheid worden extra middelen beschikbaar gesteld.

De activiteiten van de georganiseerde misdaad, in het bijzonder de drughandel en het witwassen van zwart geld, zijn ontwrichtend voor onze samenleving. De strijd tegen de zware criminaliteit vergt onverminderde inzet van veel capaciteit en specifieke deskundigheid bij Politie en Openbaar Ministerie.

De drugproblematiek baart ook in Nederland zorgen. Beperking van de schade voor de gezondheid staat in ons drugbeleid voorop. De feiten laten zien dat de resultaten van dit beleid de internationale vergelijking zeker kunnen doorstaan. De met de drughandel gepaard gaande criminaliteit en overlast voor de burger, en de uitzichtloze situatie van vele verslaafden vragen van de samenleving en de overheid echter grotere inspanningen.

De politieke verhoudingen in de wereld zijn fundamenteel veranderd. Bij de oprichting van de Verenigde Naties, vijftig jaar geleden, stond internationale samenwerking voorop, met het doel de mensheid te vrijwaren van geweld en armoede. Die idealen zijn nog lang niet verwezenlijkt. Wel is veel gedaan om conflicten te beheersen en om weerloze mensen te behoeden voor

nog meer rampspoed. Op deze weg moet worden voortgegaan.

De dramatische gebeurtenissen in Afrika en in het voormalige Joegoslavië tonen hoe beperkt nog steeds de mogelijkheden voor de Verenigde Naties zijn. De frustraties die daarmee gepaard gaan, mogen ons niet weerhouden ons internationaal medeverantwoordelijk te blijven voelen en daarnaar te handelen. De inspanningen van militairen en burgers die onder moeilijke omstandigheden vredestaken verrichten en humanitaire hulp verlenen, verdienen grote waardering. Nederland zal zich inspannen om samen met andere landen noodzakelijke hervormingen van de Verenigde Naties voor te bereiden en de instrumenten voor het handhaven van de internationale rechtsorde te verbeteren.

Verskillende ontwikkelingslanden hebben de aansluiting bij de wereldmarkt gevonden en groeien uit tot handelspartners van gewicht. Het aantal armen in de wereld neemt echter nog steeds toe. Een substantiële en effectieve ontwikkelingssamenwerking blijft dan ook geboden.

De regering wil met een herijking van het buitenlands beleid beter kunnen inspelen op de zich snel wijzigende internationale verhoudingen. Meer dan voorheen bestaat er behoefte aan tijdige afstemming van de verschillende facetten van het beleid. Een gecoördineerd optreden op velerlei terreinen is een vereiste om de rol van Nederland in de dynamiek van het wereldgebeuren te versterken. Met de daartoe noodzakelijke reorganisatie van de ministeries zal dit jaar worden begonnen.

Het proces van Europese integratie zal nieuwe impulsen moeten krijgen in de herzieningsconferentie van het Verdrag van Maastricht. Europa zal slagvaardiger, democratischer en voor de burgers doorzichtiger moeten worden. Meer dan ooit is er ook behoefte aan hechte samenwerking ter bestrijding van werkloosheid, milieuvervuiling en internationaal georganiseerde criminaliteit. Een Europees beleid waarin een evenwichtige verdeling van de opvang van asielzoekers centraal staat, is dringend gewenst. Participatie, structuurversterking en vergro-

ting van de concurrentiekracht zijn ook trefwoorden voor het Europa van de toekomst. Nederland zal daaraan naar vermogen bijdragen.

Met al het werk voor Europa dat ons de komende jaren te wachten staat, mogen wij de bijzondere waarde van de transatlantische band niet uit het oog verliezen.

De bijdrage van ons land aan vrede en veiligheid wordt verzekerd door een verantwoorde uitvoering van de Prioriteitennota. Als gevolg van de herstructurering van de krijgsmacht zullen vanaf april volgend jaar geen nieuwe dienstplichtigen meer opkomen. Vanaf 1 januari 1997 zal de krijgsmacht geheel uit vrijwilligers bestaan.

Nu Aruba, de Nederlandse Antillen en Nederland hebben besloten het Koninkrijksverband te handhaven, zullen in het belang van de onderlinge relatie en samenwerking de statutaire verhoudingen moeten worden gemoderniseerd.

De tragische gevolgen van de natuurramp die de Bovenwindse Eilanden heeft getroffen, hebben ook in Nederland diepe indruk gemaakt. Het noodzakelijke herstel zal in Koninkrijksverband gezamenlijk ter hand worden genomen.

Aan Nederlandse zijde bestaat ten volle de bereidheid bij te dragen aan inspanningen gericht op handhaving van de democratische rechtsorde, sanering van de openbare financiën en de bestuurlijke, economische en culturele ontwikkeling van de Nederlandse Antillen en Aruba.

Leden van de Staten-Generaal, naast het positieve dat in achterliggende decennia is bereikt, en waarvoor wij dankbaar mogen zijn, valt er in menig opzicht nog veel te verbeteren. U staat in het komende parlementaire jaar voor zware opgaven. Van harte spreek ik de wens uit dat u uw verantwoordelijke taken met toewijding en grote inzet zult vervullen, in het vertrouwen dat velen met mij u wijsheid toewensen en om zegen voor u bidden.

De **voorzitter**: Leve de Koningin! Hoera, hoera, hoera!

Hare Majesteit de Koningin en de overige leden van het Koninklijk Huis

begeven zich, begeleid door de Commissie van in- en uitgeleide, naar de Koninginnekamer.

De **voorzitter**: Ik breng in herinnering dat uitsluitend de leden van het Corps Diplomatique de Ridderzaal gaan verlaten. Willen alle overige aanwezigen hun zitplaatsen weer innemen?

Pas wanneer Hare Majesteit de Koningin, Z.K.H. Prins Claus en Z.K.H. de Prins van Oranje de Koninginnekamer zullen verlaten, zal ik u vragen weer te gaan staan. Dit houdt in dat ik u vraag te blijven zitten wanneer Z.K.H. Prins Johan Friso, Z.K.H. Prins Constantijn, H.K.H. Prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven en hun gevolg de Koninginnekamer verlaten en zich naar de uitgang begeven.

Wij wachten nu de terugkeer van de leden van de Commissie van in- en uitgeleide af. Zoals eerder door mij aangekondigd zal het koperensemble van het Residentie-orkest "After the Queen's speech" ten gehore brengen.

(muziek)

De **voorzitter**: Hare Majesteit de Koningin verlaat thans de Ridderzaal. Ik verzoek u, te gaan staan.

(Hare Majesteit de Koningin verlaat de Ridderzaal)

De **voorzitter**: Wij wachten thans de terugkeer af van de leden van de Commissie van in- en uitgeleide.

Ik deel u nog mede dat straks, na het sluiten van de vergadering, de leden van de Eerste en Tweede Kamer als eersten via de hoofdingang de Ridderzaal zullen verlaten. Ik verzoek de overige aanwezigen de kamerleden daartoe de gelegenheid te geven door nadat ik de vergadering heb gesloten nog een kort ogenblik te blijven zitten.

De Commissie van in- en uitgeleide keert terug.

De heer **Deetman** (voorzitter van de Commissie van in- en uitgeleide): Mijnheer de voorzitter! De Koningin heeft de Ridderzaal verlaten!

De **voorzitter**: Ik dank de leden van de Commissie voor het verrichten

van hun taak en ontsla hen van verdere verplichtingen.

De leden van het Residentie-orkest dank ik voor hun muzikale bijdragen.

Ik sluit de Verenigde vergadering.